

SPECIALISTLÄKARUTBILDNING STUDIEHANDBOK

Giltig tills vidare från och med 1.8.2020

**TURUN
YLIOPISTO**

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

**Tampereen yliopisto
Tampere University**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ALLMÄNNA UTBILDNINGSKRAV FÖR SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN

1. FÖRVALTNING, BESLUTFATTANDE OCH LAGSTIFTNING.....	4
1.1. Lagstiftning om specialistläkarutbildningen.....	4
1.2. Nödvändig legitimering för utbildningen	4
1.3. Utbildningens aktörer.....	5
2. BEVILJANDE AV STUDIERÄTT SAMT NÄRVAROANMÄLAN	7
3. UTBILDNINGENS MÅL OCH UPPBYGGNAD.....	8
4. GENOMFÖRANDE AV SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN	9
4.1. Utbildningsperiod på en hälsovårdscentral (9 månader).....	9
4.2. Praktisk utbildning.....	11
4.3. Arbetsplatsutbildning	11
4.4. Teoretisk utbildning.....	11
4.5. Ledarskapsutbildning.....	12
4.6. Strålskyddsutbildning	12
4.7.Handledning, uppföljning av lärandeprocessen och bedömning av kunnandet.....	13
4.7.1. Prövotid	13
4.7.2. Förhör	16
4.7.3. Etapper och förtroendebaserad kompetens (Entrustable Professional Activities, EPA)	17
4.7.4. Omprövningsbegäran gällande bedömning och tillgodoräknande av studieprestationer	17
5. ARBETSERFARENHETENS LÄNGD INOM PRAKTISK UTBILDNING	17
5.1. Beräkning av arbetserfarenhetens längd	17
5.2. Praktisk utbildning i olika uppgifter.....	19
5.3. Prestationernas giltighetstid	20
5.4. Identifiering och erkännande av tidigare förvärvat kunnande (AHOT).....	20
6. UTBILDNINGSENHETER.....	21
7. GODKÄNNANDE AV STUDIEPRESTATION OCH ANSÖKAN OM INTYG	22
8. LEGITIMERING EFTER SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN	22
9. UNDERVISNINGSPLANER FÖR DE ENSKILDA SPECIALITETERNA.....	23

Ändringar i studiehandboken för specialistläkarutbildningen efter att den trätt i kraft 1.8.2020

Datum	
24.11.2020	Tekniska ändringar
27.4.2021	Specialiteten neurologi: precisering i stycket <i>Genomförande av studieprogrammet</i>
30.4.2021	Preciseringar till anvisningar för prøvotid
1.12.2021	Teknisk ändring i punkt 4.7.2, stycket <i>Bedömning av förhör och meddelande om resultat</i>
1.12.2021	Precisering i stycke 5.4: hur EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv inverkar på tillgodoräkandet av teoretisk utbildning
1.12.2021	Rättsmedicinska specialiteten: ändring av antalet obduktioner

ALLMÄNNA UTBILDNINGSKRAV FÖR SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN

De allmänna utbildningskraven för att genomföra utbildningen är nationellt enhetliga och godkända av varje universitet som erbjuder specialistläkarutbildning.

De riksomfattande allmänna utbildningskraven och specialiteternas enskilda utbildningsplaner baserar sig på SHM:s förordning 56/2015 och den 1.2.2020 ändrade förordningen (55/2020). De allmänna utbildningskraven gäller alla specialiteter och alla läkare under specialistutbildning (ST-läkare) oberoende av när studierätten beviljats (*beakta undantagen). Undervisningsplanerna gäller alla ST-läkare som beviljats studierätt efter 1.2.2020. ST-läkare har alltid rätt att på ansökan övergå till att utbilda sig enligt den senaste undervisningsplanen.

De allmänna utbildningskraven och undervisningsplanerna för olika specialiteter är bindande och ska följas av alla personer som arbetar med specialiseringsutbildningarna (bl.a. ST-läkare, utbildare, ansvariga och förvaltningspersonal).

* Notera undantagen: prøvotid (stycke 4.7.1.), utbildningens längd, minimikravet på utbildning utanför universitetssjukhuset och studierättens längd gäller inte ST-läkare som genomför en sådan utbildning som avses i förordning 56/2015.

1. FÖRVALTNING, BESLUTFATTANDE OCH LAGSTIFTNING

1.1. Lagstiftning om specialistläkarutbildningen

Social- och hälsovårdsministeriet styr specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. Specialistläkarutbildningen styrs av Social- och hälsovårdsministeriets förordning [56/2015](#) som gavs 1.2.2015, och som ändrades genom förordning [55/2020](#). Följande övergångsbestämmelser i förordningarna gäller de allmänna utbildningskraven:

- Enligt övergångsbestämmelsen i förordning 56/2015 har de som beviljats studierätt före 2003 rätt att slutföra sin utbildning i enlighet med förordning [678/1998](#) till utgången av 2022.
- Enligt övergångsbestämmelsen i förordning 55/2020 har de som beviljats studierätt före 1.2.2020 rätt att slutföra sin utbildning i enlighet med förordning [56/2015](#) till utgången av 2029.

Utbildningen omfattas av lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, EU-lagstiftningen om utbildning av läkare samt universitetets bestämmelser om genomförande av studier och om den studerandes rättsskydd. Utbildningen omfattas också av universitetslagen (558/2009).

1.2. Nödvändig legitimering för utbildningen

För specialistläkarutbildningen godkänns endast arbetserfarenhet och andra studieprestationer som genomförts **självständigt som legitimerad yrkesutbildad person** (fullt legitimerad läkare). Valvira beviljar rätt att utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person till dem som avlagt medicine licentiatexamen i Finland. Legitimeringen måste vara giltig under hela specialiseringsutbildningen. Om det förekommer avbrott i legitimeringen, kan praktisk utbildning eller andra prestationer för utbildningen inte godkännas under avbrottet. Om legitimeringen är bunden till ett visst sjukhus eller en viss hälsovårdscentral, kan arbetserfarenhet eller studieprestationer inte godkännas för ifrågasvarande tid. En ST-läkare som avlagt sin läkarexamen utomlands måste ha ett giltigt tillstånd att vara verksam som läkare i Finland.

Arbetserfarenhet under ledning och tillsyn av en annan person räknas inte till godo i specialiseringsutbildningen för personer som avlagt sin grundexamen för läkare utomlands. Detta gäller följande tidsbestämda eller begränsade legitimeringar:

- Tidsbestämt legitimerad läkare (6 a §): En läkare som avlagt examen i en EU/EES-stat och som arbetar eller har arbetat under ledning och tillsyn av en annan person under en treårig tidsfrist;
- Begränsad legitimering: En läkare som avlagt examen utanför EU/EES som arbetar med begränsad legitimering (sammanlagt högst två år, i högst sex månader långa perioder) under ledning och tillsyn av en annan person.

Arbete på en hälsovårdscentral eller praktisk arbetserfarenhet under ledning och tillsyn av en annan person (dellegitimering) som ingår i den särskilda allmänläkarutbildningen godkänns från och med 1.8.2020 inte längre som en del av specialistläkarutbildningen.

I följande fall godkänns arbetserfarenhet med dellegitimering undantagsvis som en del av specialistläkarutbildningen:

- I fråga om dem som avlagt medicine licentiatexamen i Finland godkänns sådan arbetserfarenhet till specialiseringsutbildningen som enligt äldre legitimeringspraxis har utförts före 1.5.2011 (förordning 377/2011), för vilken Valvira efter licentiatexamen på ansökan har beviljat rätt att utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person under ledning och tillsyn av en legitimerad yrkesutbildad person som har rätt att självständigt utöva läkaryrket.
- I fråga om dem som genomför särskilda allmänläkarutbildning (YEK) och som har beviljats studierätt till den särskild allmänläkarutbildningen under ledning och tillsyn av en annan person (dellegitimering) i Finland före 1.8.2020 och som har genomfört grundutbildningen för läkare i ett EU/EES-land där avläggande av läkarexamen inte leder till rätt att utöva yrket självständigt, utan där utbildningslandet kräver tilläggsutbildning till grundexamen enligt sina riktlinjer innan personen får rätt att utöva yrket självständigt. Sådana länder är till exempel Sverige, Polen och Rumänien.

1.3. Utbildningens aktörer

Många aktörer är involverade i specialistläkarutbildningen. Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) och de medicinska fakulteterna har den egentliga beslutanderätten om specialistläkarutbildningen. Övriga myndigheter och samarbetsorgan är rådgivande eller har till uppgift att utveckla och samordna utbildningen. Nedan redovisas för de aktörer som är centrala för specialistläkarutbildningen samt för de uppgifter som tillfaller ST-läkaren, den ansvariga för utbildningen, utbildarna och handledarna.

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) är den högsta styrande myndigheten för specialiseringsutbildningen. SHM utfärdar en förordning om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning samt om särskild allmänläkarutbildning. Förordningen innehåller föreskrifter om utbildningsprogrammen, deras längder, antagning till och genomförande av utbildning och om vid vilka universitet man kan genomföra specialiseringsutbildningar. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), som lyder under Social- och hälsovårdsministeriet, beviljar efter licentiatexamen på ansökan rätt att utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. Också de som har genomgått specialistläkarutbildningen ansöker hos Valvira om rätt att utöva yrket som specialistläkare.

Samordningssektionen för specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning samt för den särskilda allmänläkarutbildningen Social- och hälsovårdsministeriet tillsätter för tre år i taget en samordningssektion som fungerar självständigt i anslutning till delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och som har till uppgift att styra utbildningen strategiskt. Samordningssektionen bedömer de nationella behoven av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning samt särskild allmänläkarutbildning, och tar initiativ till att utveckla utbildningen. Delegationens sammansättning och uppgifter regleras av en förordning av statsrådet.

De regionala delegationerna fungerar i anslutning till universiteten som regionala samarbetsorgan för den kvantitativa och kvalitativa utvecklingen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. För att beakta utbildningsarrangemangens regionala ändamålsenlighet samt hälso- och sjukvårdssystemets kompetensbehov och utbildningsmöjligheter ska universiteten begära den regionala delegationen om ett utlåtande när de regionala villkoren för utbildningarnas praktiska genomförande inom olika specialiteter slås fast. Delegationens medlemmar består av personer som utsetts åtminstone av ett universitet, samkommuner för specialupptagningsområdenas sjukvårdsdistrikt och av verksamhetsenheter inom primärvården och mun- och tandvården, samt av representanter för dem som genomgår specialiseringsutbildningen. Universiteten kan bevilja undantag per specialitet till 1:1-regeln i förordningen 55/2020 efter att ha hört den regionala delegationen.

Universiteten övervakar genomförandet av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen och kvaliteten på den vid sjukhus, hälsovårdscentraler och andra enheter inom sitt ansvarsområde. Universitetet antar ST-läkare till utbildningsprogrammen genom ett urvalsförfarande, ansvarar för undervisningsplanerna, utser examinatorer och ansvariga för specialiteterna, samt utfärdar intyg över genomförd utbildning. Universitetet godkänner utbildningsavtalen med de utbildningsenheter som ligger utanför universitetssjukhuset och beslutar om vilka tjänster, befattningar eller uppgifter som lämpar sig för specialistläkarutbildningen. Universiteten utarbetar antagningsgrunder, undervisningsplaner och allmänna utbildningskrav inom ramen för ett riksomfattande samarbete.

Nämnden för yrkesinriktad påbyggnadsutbildning AJT (TY, OY, UEF, TAU)/Ledningsgruppen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen ERJO (HU) ansvarar för utvecklingen och samordningen av den yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen inom det egna universitetets specialupptagningsområde. Nämnden/ledningsgruppen behandlar och bereder ärenden som gäller specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen, den särskilda allmänläkarutbildningen och tilläggsutbildningsprogram för specialistläkare. De regionala nämnderna för yrkesinriktad påbyggnadsutbildning samarbetar via den riksomfattande nämnden för yrkesinriktad påbyggnadsutbildning (VAJT).

Den ansvariga för en specialitet är en expert inom sitt område (professor, docent eller som minimum en person med doktorexamen) som ansvarar för innehållet i utbildningsprogrammet inom sin specialitet, samt för genomförandet och den riksomfattande utvecklingen av programmet. Den ansvariga ska godkänna ST-läkarens personliga utbildningsplan och följa upp och bedöma hur ST-läkarens lärande framskrider. Den ansvariga godkänner studieprestationerna som en del av ST-läkarens utbildningshelhet.

Examinator: Universitetet utser minst en examinator för varje specialitet vid det egna universitetet. Examinatorn registreras i ett riksomfattande register över examinatorer. En examinator ska som minimum ha medicine eller odontologie doktorexamen, samt specialistkompetens och tillräcklig erfarenhet inom ifrågakvarande specialitet. Ett förhör övervakas av två examinatorer samtidigt.

En **handledande/utbildningsansvarig läkare** är en specialistläkare som ansvarar för samordningen av specialistläkarutbildningen och som samarbetar med den ansvariga för specialiteten.

En **utbildningsenhet** är ett sjukhus, en hälsovårdscentral eller någon annan enhet som universitetet godkänt, där ST-läkaren genomför sin praktiska utbildning. Separata avtal ingås med sådana utbildningsenheter som ligger utanför universitetssjukhuset. Se Utbildningsenheter för närmare kriterier. ST-läkarna väljs till utbildningstjänsterna av utbildningsenheterna, som ansvarar för att varje ST-läkare har tillräcklig yrkeskompetens och tillräckliga språkkunskaper.

Den ansvariga för en utbildningsenhet (även utstationeringar vid universitetssjukhus) ansvarar för utbildningens förutsättningar och genomförande vid sin egen utbildningsenhet utanför

universitetssjukhuset (eller vid en utstationering vid ett universitetssjukhus). Den ansvariga kan också delta i utbildningen och utvärderingen av en ST-läkare.

Utbildare: Alla specialitläkare inom området kan fungera som utbildare. En utbildare ger praktisk utbildning, handleder i arbetsuppgifterna och bedömer ST-läkarens kompetenser.

Handledare: Handledaren är en av universitetet godkänd specialitläkare i allmän medicin som genomgått en utbildning för utbildare, eller en erfaren läkare på en hälsovårdscentral som styr utbildningsperioden vid hälsovårdscentralen för dem som genomgår en särskild allmänläkarutbildning och andra utbildningar.

Mentor: Mentorn stöder ST-läkarens professionella utveckling.

En **läkare under specialistutbildning (ST-läkare)** följer de allmänna utbildningskraven samt undervisningsplanen för sitt eget utbildningsprogram. ST-läkaren utarbetar en personlig utbildningsplan samt deltar i utvärderingen av sitt kunnande och i utvecklingen av utbildningen.

2. BEVILJANDE AV STUDIERÄTT SAMT NÄRVAROANMÄLAN

Till specialitläkarutbildningen kan antas personer som i Finland har beviljats rätt att självständigt utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person (lag 1355/2014). Dessa rättigheter beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) med stöd av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/94, ändrad genom lag 1030/2000). Studierätt kan inte beviljas på basis av ett begränsat tillstånd, dvs. om tillståndet är tidsbegränsat eller bundet till ett visst sjukhus eller en viss hälsovårdscentral.

Ansökan om studierätt för specialitläkarutbildning sker två gånger om året, i februari och september enligt de riksomfattande antagningsgrunderna i [Studieinfo](#).

Studierätten beviljas endast för ett utbildningsprogram i taget. Studierätten för specialitläkarutbildning har sedan 1.1.2019 beviljats för sammanlagt 10 läsår.

Språkkunskaper

Lagen om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (1200/2007, 18 a §) föreskriver att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska ha sådana tillräckliga språkkunskaper som förutsätts i de uppgifter hen sköter. ST-läkaren bör själv se till att hen har de tillräckliga språkkunskaper som fordras i lag för att genomföra sina studier inom hälso- och sjukvårdssystemet. **Arbetsgivaren ska alltid säkerställa** att alla anställda har tillräckliga språkkunskaper för de uppgifter de utför.

Språkkunskaperna bedöms i samband med lämplighetsintervjun som ingår i antagningsförfarandet.

Byte av specialitet eller universitet

Den som vill byta specialitet eller universitet måste delta i antagningsförfarandet på nytt. Den sökande måste avstå från sin gamla studierätt när hen har genomfört prövotiden och fått en slutgiltig studierätt på sammanlagt 10 år i det nya utbildningsprogrammet.

3. UTBILDNINGENS MÅL OCH UPPBYGGNAD

Ett mål för specialistläkarutbildningen och specialisttandläkarutbildningen är att göra läkaren eller tandläkaren förtrogen med den vetenskapliga kunskapen och inhämtandet av information inom den egna specialiteten samt ge färdigheter för specialistläkares eller specialisttandläkares uppgifter inom den. Ett mål för utbildningen är också att ge den som utbildas färdigheter för kontinuerlig yrkesmässig utveckling, för utvecklande av den egna specialiteten och den egna arbetsplatsen och för verksamhet som specialistläkare eller specialisttandläkare i servicesystemet inom hälso- och sjukvården. Utbildningen ska ge specialistläkaren eller specialisttandläkaren förutsättningar att behärska krävande diagnostiska metoder inom den egna specialiteten samt att planera och genomföra krävande prevention och vård inom specialiteten på individ- och befolkningsnivå. Ett mål för utbildningen är dessutom att läkaren eller tandläkaren får färdigheter för ledning, förvaltning och planering av hälso- och sjukvården, för det yrkesövergripande samarbetet inom hälso- och sjukvården samt för styrning av lärandet och bedömning av kunnandet på den egna arbetsplatsen. ([55/2020](#), 2 §).

Följande helheter ingår i specialistläkarutbildningen:

- Tjänstgöring på en hälsovårdscentral
- Praktisk utbildning
- Arbetsplatsutbildning
- Teoretisk utbildning
- Ledarskapsstudier 10 sp
- Strålskyddsutbildning
- Handledning, uppföljning av lärandeprocessen och bedömning av kunnandet

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN RAKENNE

* Pois lukien asetuksen (56/2015, muutettu asetuksella 55/2020) mukaisesti seuraavat erikoisalalat: foniatria; kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede; kliininen kemia; kliininen mikrobiologia; kliininen neurofysiologia; neurokirurgia; oikeuslääketiede; perinnöllisyyslääketiede; suu- ja leukakirurgia.

** Pois lukien asetuksen (56/2015, muutettu asetuksella 55/2020) mukaisesti seuraavat erikoisalalat: liikuntalääketiede, terveydenhuolto, työterveyshuolto, yleislääketiede.

*** Asetus ei erikseen velvoita erikoisalaa arvioimaan erikoistuvan osaamista loppukuulustelun avulla. Valtakunnallisen kuulustelun järjestämisestä päättävät erikoisalalat valtakunnallisesti.

4. GENOMFÖRANDE AV SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN

4.1. Utbildningsperiod på en hälsovårdscentral (9 månader)

En minst 9 månader lång utbildningsperiod på en hälsovårdscentral ingår i alla specialiseringsutbildningar. Utbildningsperioden genomförs vid hälsovårdscentraler som godkänts av universitetets allmänmedicinska ämnesområde och som har ett gällande utbildningsavtal och som uppfyller kvalitetskriterierna för utbildningen. Specialiteten allmänmedicin vid respektive

universitet ingår avtal med utbildningsenheterna i enlighet med sitt ansvarsområde. Till utbildningsperioden kan antas en person som har beviljats rätt att självständigt utöva läkaryrket i Finland som legitimerad yrkesutbildad person (fullständig legitimering). Den som genomgår en utbildningsperiod får en handledare på hälsovårdscentralen som är godkänd av universitetet. Handledaren ska stå i ett anställningsförhållande till kommunen eller samkommunen, eller alternativt enligt vad som fastställts i utbildningsavtalet.

Ämnesområdet för allmän medicin koordinerar och godkänner den 9 månader långa utbildningsperioden. Ansökan om godkännande av perioden lämnas in efter att den slutförts (kräver studierätt till antingen specialistläkarutbildning eller särskild allmänläkarutbildning). Den ansvariga för allmänmedicin kan enligt prövning godkänna en utbildning som genomförts innan studierätten beviljades.

Under utbildningsperioden ska ST-läkaren under handledning bekanta sig med minst fyra olika verksamhetsområden på hälsovårdscentralen. Sammanlagt godkänns högst 3 månader jour och arbete på vårdavdelning inom primärvården när kraven på utbildningsenheten uppfylls. Hälsovårdscentralen redovisar för utbildningsperiodens längd, antal timmar och innehåll samt huruvida utbildningen uppfyller kvalitetskriterierna i ett utbildningsintyg som utfärdas av utbildningsenhetens ansvariga person eller handledare.

Efter avslutad utbildningsperiod är ST-läkaren förtrogen med de uppgifter som en läkare inom primärvården har, och har bred kunskap om olika områden inom primärvården. ST-läkaren:

- förstår primärvårdens och den specialiserade sjukvårdens uppgifter och samverkan ur sin egen specialitets och dess patienters synvinkel,
- behärskar de diagnostiska strategier som är utmärkande inom primärvården samt centrala undersöknings- och behandlingsmetoder,
- känner till centrala förebyggande metoder för och behandlingar av vanliga folkhälsosjukdomar, och vet att rehabilitering är en del av vården,
- är förtrogen med samarbetet mellan hälso- och sjukvårdens och socialvårdens personal,
- förstår betydelsen av kommunikationsfärdigheter i möten med patienter och kan arbeta i team,
- kan sköta mottagningar, vet var gränserna för den egna kompetenser går, kan använda källor som stöd för vårdbeslut och
- tar ansvar för sina beslut och vet vilka effekter, kostnader och andra konsekvenser besluten har.

En utbildningsenhet bör som minimum uppfylla följande kvalitetskriterier i enlighet med utbildningsavtalet:

- Hälsovårdscentralen har utsett en ansvarig person inom utbildningsenheten som utser en personlig handledare för varje läkare som genomför utbildningen.
- Handledaren ska stå i ett anställningsförhållande till kommunen eller samkommunen, eller alternativt enligt vad som fastställts i utbildningsavtalet.
- Hälsovårdscentralen reserverar 2 timmar i veckan för handledning i arbetsschemat.
- Hälsovårdscentralen har säkerställt tillräckliga kompetenser i det folkhälsoarbete som är på kommunens ansvar samt i samarbetet mellan kommunens primärvård, specialistsjukvård och socialvård.
- Arbetet vid hälsovårdscentralen inkluderar de centrala uppgifterna inom primärvården.
- Hälsovårdscentralen ordnar minst 100 timmar arbetsplatsutbildning varje år, av vilken en del är multiprofessionell utbildning. ST-läkare har rätt att delta i denna utbildning.
- ST-läkaren ska föra loggbok.

- ST-läkaren har möjlighet att delta i utbildning utanför arbetsplatsen minst en dag per månad.

4.2. Praktisk utbildning

Den praktiska utbildningen genomförs vid sådana utbildningsenheter som godkänts av universiteten. Vid utbildningsenheten leds arbetet av den ansvariga personen inom specialiteten eller vid utbildningsenheten, av utbildarna och/eller av den personliga mentorn/tutorn. De godkända utbildningsenheterna finns på fakulteternas webbplatser.

Utbildningens längd avgörs av hur kunskapsmålen har uppfyllts, dock så att minimilängden för handledda studier på heltid uppgår till 5 år inklusive tjänstgöring på en hälsovårdscentral (gäller dem som genomgår en utbildning enligt den ändrade förordningen 55/2020).

Den del av utbildningen som sker på något annat ställe än ett universitetssjukhus ska, utöver den nio månader långa tjänstgöringen på en hälsovårdscentral, ta minst ett år i anspråk (gäller dem som genomgår en utbildning enligt den ändrade förordningen 55/2020), med undantag av följande specialiteter: foniatri, klinisk fysiologi och nukleärmedicin, klinisk kemi, klinisk mikrobiologi, klinisk neurofysiologi, neurokirurgi, rättsmedicin, medicinsk genetik samt oral och maxillofacial kirurgi.

Den del av utbildningen som sker vid ett universitetssjukhus ska ta minst ett år i anspråk (gäller dem som genomför en utbildning enligt den ändrade förordningen 55/2020), med undantag av utbildningsprogrammen i idrottsmedicin, hälsovård, företagshälsovård och allmän medicin.

Kretssjukhusen betraktas i regel som utbildningsenheter utanför universitetssjukhuset, även om de administrativt hör till ett universitetssjukhus.

De gemensamma delarna av specialistläkarutbildningen kan utgöra en gemensam utbildningsram när det är motiverat på grund av det gemensamma materialets omfattning och den beredskap som behövs för specialistläkaruppgifter (t.ex. inom invärtesmedicin, kirurgi och psykiatri). Ett universitet kan utse en egen ansvarig person för utbildningsramen.

Godkänd provotid är en del av den praktiska utbildningen.

Under den praktiska utbildningen fördjupar sig ST-läkaren i kunskaper inom sin egen specialitet och i specialistläkarens uppgifter. Syftet med den praktiska utbildningen är dessutom att säkerställa att utbildningen är tillräckligt omfattande och ändamålsenlig med tanke på hälsovårdssystemet samt att garantera bl.a. de färdigheter som behövs i jourverksamheten.

Se Arbetserfarenhetens längd inom praktisk utbildning för mer information om utbildningen och bestämmelserna som reglerar den.

4.3. Arbetsplatsutbildning

Den praktiska utbildningen kompletteras av en regelbunden handledd arbetsplatsutbildning, som har till syfte att fördjupa ST-läkarens kunskaper och kompetens inom den egna specialiteten. Arbetsgivaren är skyldig att ordna regelbunden utbildning på arbetsplatsen (t.ex. seminarier, demonstrationer eller tillställningar) i vilken ST-läkaren deltar 2–5 timmar per vecka under arbetstid. Arbetsplatsutbildning är inte teoretisk specialiseringsutbildning (se 4.4)

4.4. Teoretisk utbildning

I specialiseringsutbildningen ingår teoretisk utbildning som godkänts av specialiteterna. Den teoretiska utbildningens omfattning (antal timmar) och innehållskrav är nationellt enhetliga för varje specialitet (se specialiteternas undervisningsplan). Utbildningsenheterna som godkänts av ett universitet ska göra det möjligt för en ST-läkare att delta i teoretisk utbildning utanför arbetsplatsen (rekommendation: 10 dagar per år).

Kurserna ska bilda en meningsfull helhet med tanke på specialiseringen. Utländska utbildningar, seminarier och nätutbildningar godkänns av den ansvariga.

Deltagandet ska bestyrkas med ett separat intyg med deltagarens namn, tidpunkt för kursen och antal timmar, samt kursprogram.

De teoretiska utbildningar som godkänts av universitet i Finland finns i det riksomfattande administrationssystemet (Kopi-systemet) på adressen www.kopi.fi.

4.5. Ledarskapsutbildning

Allmän beskrivning av ledarskapsutbildningen

Social- och hälsovårdsministeriets förordning om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning (56/2015, ändrad 55/2020) föreskriver att ett av målen för utbildningen är att ge färdigheter för ledning, förvaltning och planering av hälso- och sjukvården, för det yrkesövergripande samarbetet inom hälso- och sjukvården samt för styrning av lärandet och bedömning av kunnandet på den egna arbetsplatsen.

För att uppnå detta mål innefattar utbildningen obligatoriska ledarskapsstudier på tio studiepoäng (10 sp) för alla som beviljats studierätt till specialistläkar- eller specialisttandläkarutbildningen 1.8.2009 eller senare. Dessa kan genomföras i vilket skede som helst av utbildningen.

På riksnivå har man fastställt gemensamma kärnteman för undervisningen samt en uppbyggnad för utbildningen, som består av närundervisningsperioder, portföljarbete och valfria studier. Till studiernas ämnesområden hör personalledning, samverkan och kommunikation, social- och hälsovårdens struktur, verksamhet och juridik, social- och hälsovårdsservicesystemet samt finansiering av hälso- och sjukvård. Vart och ett av de fem universitet som ger specialistläkarutbildning ger närmare anvisningar om ledarskapsstudiernas prestationskrav autonomt, enligt nationellt överenskomna mål.

Kunskapsmål för ledarskapsstudierna

Efter avslutade ledarskapsstudier förväntas ST-läkaren ha uppnått följande:

- goda interaktionsfärdigheter och tillräckliga färdigheter för att behärska det egna arbetet
- grundläggande färdigheter för att leda sig själv och ett multiprofessionellt team
- kunskap om att fungera som närmaste chef och medarbetare
- kunskap om att fungera som sakkunnigläkare
- kunskap om att definiera de juridiska ansvar, skyldigheter och rättigheter som är förknippade med de egna uppgifterna
- kunskap om att beskriva vilka uppgifter hälso- och sjukvårdssystemets olika delar har
- kunskap om att jämföra kostnaderna och effekterna för olika former av diagnostik och behandlingar
- kunskap om att utveckla verksamheten inom den egna specialiteten och arbetsgemenskapen
- kunskap om att jämföra arbetssätt inom olika sektorer

4.6. Strålskyddsutbildning

En remitterande läkares strålskyddskompetens som förvärvats inom grundläggande utbildning i medicin räknas till godo specialistläkarutbildningen. ST-läkaren bör försäkra sig om att den egna strålskyddskompetensen är uppdaterad.

I specialiseringsutbildningen iaktas den gällande strålskyddslagen och förordningar som hänför sig till den (strålningslag 859/2018, statsrådets förordning 1034/2018, [SHM:s förordning 1044/2018](#)). Behörighet och kompetenskrav inom olika specialiteter är förtecknade i [bilaga 4](#) till SHM:s förordning 1044/2018.

Följande specialiteter har en beskrivning i sina undervisningsplaner om nödvändig strålskyddsutbildning: gastroenterologisk kirurgi, klinisk fysiologi och nukleärmedicin, kardiologi, handkirurgi, barnkirurgi, ortopedi och traumatologi, radiologi, oral och maxillofacial kirurgi, hjärt- och thoraxkirurgi, cancersjukdomar samt kärlkirurgi.

Regelbunden fortbildning inom strålskydd fordras under specialiseringsutbildningen (SHM: s förordning 1044/2018 [bilaga 5](#)). Arbetsgivaren är skyldig att ordna fortbildning inom strålskydd. En läkare som remitterar till bildiagnostik ska genomgå minst 8 timmars fortbildning under 5 år. Fortbildning inom strålskydd är inte en del av universitetets specialiseringsutbildning.

Kunskaperna inom strålskydd kan ökas till exempel genom teoretisk utbildning, självständiga studier, arbetsplatsutbildning och lärande i arbetet.

4.7.Handledning, uppföljning av lärandeprocessen och bedömning av kunnandet

Specialistläkarutbildningen ska vara planerad och handledd. ST-läkaren handleds av den ansvariga för specialiteten, en handledande/utbildningsansvarig läkare, den ansvariga för utbildningsenheten, utbildare och en personlig mentor/tutor.

Kunskapsbedömningen och självvärderingen grundar sig på uppställda mål, som används som ständig referens för kunskapsutvecklingen. ST-läkaren har möjlighet till intensifierad handledning eller mer tid för utbildningen. Utbildningsprogrammet och även dess olika avsnitt ska ha tydligt uppställda och ändamålsenliga kunskapsmål. Mer detaljerade anvisningar för bedömningen finns i specialiteternas utbildningsprogram. Den ansvariga för utbildningen ansvarar för utbildningens uppföljning.

Kunskapsutvecklingen följs upp i enlighet med de riksomfattande kunskapsmålen för varje specialitet. Kunskaperna bedöms enligt specialitetens riktlinjer, t.ex. utifrån loggböcker, portföljer, riksomfattande eller internationella förhör inom en specialitet, definierad grad av självständighet i centrala arbetsuppgifter inom området (Entrustable Professional Activities, EPA) eller andra uppföljnings- och utvärderingsmetoder som fastställs för specialiteten. Den ansvariga för specialiteten ansvarar för utbildningens uppföljning.

ST-läkaren utarbetar en personlig utbildningsplan i början av utbildningen i samarbete med den ansvariga för specialiteten. Tidigare arbetserfarenhet och egna kunskapsmål beaktas när planen görs upp. Av planen ska framgå följande: uppställda mål för utbildningen, planlagda tidsperioder för utbildningens olika skeden och planlagda utbildningsenheter.

Kunskapsutvecklingen följs till exempel upp med hjälp av en loggbok. Specialiteten ansvarar för innehållet i en eventuell loggbok. ST-läkaren ansvarar själv för att den uppdateras. Loggbokens anteckningar kan användas för att uppvisa erhållen utbildning och å andra sidan på vilka delområden det finns behov av ytterligare utbildning.

ST-läkaren deltar i bedömningen och utvecklingen av sin egen kompetens och utbildning samt i utvecklandet av sin arbetsgemenskap.

4.7.1. Prövotid

Prövotiden (6 månader) är en studieprestation som ingår i utbildningen och urvalsförfarandet. Prövotiden gäller dem som beviljats studierätt efter 1.1.2019.

Prövotidens mål

Efter provotiden förväntas ST-läkaren:

- ha en genomgripande uppfattning om specialitetens innehåll, arbetsuppgifter, de vanligaste ingreppen samt kraven;
- ha en uppfattning om de egna förutsättningarna för att arbeta inom specialiteten;
- vara övertygad om sitt eget intresse och sin motivation för att utbilda sig inom specialiteten.

Under provotiden utvärderar utbildarna ST-läkaren gällande:

- intresse för att söka information och utveckla det egna kunnandet;
- förmåga att arbeta i typiska team och arbetsgemenskaper inom specialiteten;
- förmåga att utföra typiska arbetsuppgifter och ingrepp inom specialiteten;
- muntliga och skriftliga interaktionsfärdigheter med såväl patienter och anhöriga som kolleger och det multiprofessionella teamet;
- eventuell specialkompetens och stresshanteringsförmåga i förhållande till specialitetens krav.

Prövotidens genomförande

Efter att ha beviljats en villkorlig studierätt ansvarar varje ST-läkare själv för att hitta en lämplig arbetsplats för provotiden på en utbildningsenhet som uppfyller kriterierna. Utbildningsenheten måste ha en utbildare inom den specialitet som ST-läkaren har beviljats studierätt för.

Prövotidens längd är 6 månader. Prövotiden inleds så snart som möjligt efter att den villkorliga studierätten har beviljats. Prövotiden kan inledas fr.o.m. den dag som antecknats som studierättens startdatum i studieregistret. Prövotiden ska genomföras i sin helhet inom 2 år efter att den villkorliga studierätten har beviljats.

Prövotiden genomförs företrädesvis utan avbrott på en och samma utbildningsenhet. Om tjänstgöringen uppfyller de uppställda målen, är det möjligt att fullgöra tjänstgöringen också på deltid. Arbetserfarenhetens omfattning räknas i förhållande till arbetstiden. Prövotiden ska genomföras i sin helhet inom 2 år efter att den villkorliga studierätten har beviljats även när det gäller deltidsarbete.

Prövotiden baserar sig på de mål för det kliniska arbetet inom specialiteten som man kommit överens om i det inledande samtalet. Prövotiden kan inte ersättas med tidigare arbetserfarenhet inom specialiteten. Arbete som forskare godkänns inte som provotid (se avsnitt 5.2 *Praktisk utbildning i olika uppgifter* för närmare information om när forskning godkänns som en del av den egentliga specialistläkarutbildningen).

Utbildningsavtal för provotiden

ST-läkaren ingår ett personligt utbildningsavtal om provotiden med en utbildningsenhet. Avtalet undertecknas av ST-läkaren, den ansvariga för utbildningsenheten, en utbildare och en ansvarig för specialiteten eller en person som denna befullmäktigat. Det undertecknade utbildningsavtalet lämnas in till fakultetens studieförvaltning.

I det inledande samtalet utarbetar utbildaren och ST-läkaren en individuell målsatt plan och kommer överens om provotidens kunskapsmål. Kunskapsmålen för den godkända provotiden diskuteras med ST-läkaren.

Bedömning av provotid

Prövotidens bedömning genomförs i enlighet med de kunskapsmål som överenskommit och meddelats på förhand. Tre personer deltar alltid i bedömningen av provotiden: ST-läkaren, utbildaren och chefen eller någon annan expert inom området (t.ex. en specialistläkare inom ifrågavarande specialitet) vid utbildningsenheten. Den ansvariga för specialiteten fattar det slutliga beslutet om provotidens godkännande. De som deltar i bedömningen måste förbinda sig till absolut opartiskhet och ansvarar själv för att meddela jäv.

Samtal med ST-läkaren

Prövotidens utbildare och chef eller någon annan expert inom området vid utbildningsenheten för tre separata samtal med ST-läkaren för att stödja dennas utveckling: ett inledande samtal, ett halvtidssamtal och ett slutsamtal.

- 1. I det inledande samtalet** utarbetar utbildaren och ST-läkaren en individuell målsatt plan och kommer överens om provotidens kunskapsmål. Kunskapsmålen för den godkända provotiden diskuteras med ST-läkaren.
- 2. I halvtidssamtalet** bedömer utbildaren och ST-läkaren om de individuella kunskapsmålen har uppnåtts. Utbildaren ger konstruktiv respons och påpekar vid behov om det finns saker som behöver förbättras. Utbildaren och ST-läkaren sätter tillsammans upp målen för den återstående provotiden och reflekterar över inom vilka kompetensområden ST-läkaren ännu kan utvecklas. Om kompetensen inom något delområde behöver utvecklas, planeras fortsatta åtgärder.
- 3. I slutsamtalet** deltar utbildaren, chefen (eller någon annan expert inom området vid utbildningsenheten) samt ST-läkaren. Med dokumenten om utvecklingens uppföljning som grund, bedömer man tillsammans hur provotidens kompetensmål har uppnåtts, samt hur specialkompetensen och de färdigheter som krävs inom specialiteten har utvecklats under provotiden. Om provotiden inte har slutförts med godkänt resultat, hänvisas ST-läkaren till ändamålsenliga fortsatta åtgärder i enlighet med specialitetens överenskomna praxis.

Inom allmänmedicinens specialitet hör dessutom observation av en mottagningsituation till provotidens bedömning.

Regler för avbrott

ST-läkaren kan av grundade skäl (t.ex. på grund av sjukdom, familjeledighet, utförande av värnplikt) befrias från sitt arbete så att provotiden avbryts eller senareläggs. Provotiden måste oberoende av ett avbrott genomföras i sin helhet inom 2 år efter att den villkorliga studierätten har beviljats. Om ett avbrott är exceptionellt långvarigt, ska den ansvariga för specialiteten försäkra sig om att lämplighetsbedömningen som hör till provotiden kan utföras.

I samband med provotidens slutliga bedömning kontrolleras vilken inverkan eventuella frånvaron och avbrott har på provotidens längd. Fakulteten kan kräva komplettering om provotidens längd inte uppfylls.

Om det av en giltig orsak är omöjligt att slutföra provotiden inom två (2) år efter att studierätten har beviljats, kan man ansöka om förlängning av provotiden. Ansökan om förlängning ska göras medan provotiden pågår eller under det sista kvartalet av villkorlig studierätt.

Byte av utbildningsenhet

Att byta utbildningsenhet under provotiden är endast möjligt i undantagsfall och med samtycke av den ansvariga för specialiteten. En avbruten provotid bedöms enligt samma grunder som en normal provotid. Den ansvariga för specialiteten beslutar från fall till fall hur provotiden fortsätter vid följande utbildningsenhet och om arbetserfarenheten från den avbrutna provotiden delvis eller i sin helhet kan räknas till godo vid följande utbildningsenhet.

Godkännande av provotid

Efter att provotiden har godkänts beviljas ST-läkaren slutlig studierätt på sammanlagt 10 år inom sin specialitet, räknat från och med den dag då den villkorliga studierätten beviljades till terminens slut. Den godkända provotiden inkluderas i den egentliga specialiseringsutbildningen.

En underkänd provotid ger inte rätt till slutlig studierätt. En underkänd provotid berättigar inte ST-läkaren att söka sig till en annan utbildningsenhet, även om den villkorliga studierätten fortfarande gäller.

Omprövningsförfarande

Prövotiden är en studieprestation. ST-läkaren har rätt att begära omprövning av ett beslut om underkänd prövotid i enlighet med universitetets omprövningsförfarande (se 4.7.4).

4.7.2. Förhör

Det riksomfattande specialistläkar- och specialisttandläkarförhören samordnas av en kontaktperson vid Åbo universitet. Aktuella uppgifter om förhören, såsom förhörstidpunkter, anmälan och anvisningar, förhörskrav samt gamla förhørsfrågor, finns på [webbsidan för riksomfattande förhör](#).

Det riksomfattande specialistläkarförhören ordnas samtidigt vid alla fem universitet tre gånger om året: två gånger under vårterminen och en gång under höstterminen. Förhören ordnas digitalt som en gemensam tentamen i Exam-systemet. Tentanderna och examinatorerna deltar anonymt i förhören.

Det riksomfattande förhören är en av metoderna för att bedöma kunnandet och utförs i slutskedet av utbildningen (en godkänd prestation är giltig i 4 år). Syftet med förhören är att bedöma ST-läkarens teoretiska kunskaper och kunnande samt förmågan att fungera ändamålsenligt som specialistläkare inom sitt eget område.

Universiteten fastställer förhörskraven på gemensam, riksomfattande framställning av utbildningsprogrammets examinatorer. I förhören tillämpas alltid de senaste fordringarna oberoende av vilket år ST-läkaren har beviljats studierätt för sin specialistutbildning. Förhören grundar sig på litteraturen, tidskrifterna och lagstiftningen i förhörskraven, samt på de praktiska kunskaper inom varje specialitet som ST-läkaren har inhämtat under sin specialisering.

Anmälan till förhör

För att delta i ett förhör bokar man i det egna universitetets Exam-systemet en tentamensplats för den tidpunkt som förhören ordnas inom den egna specialiteten. För att kunna boka en tentamensplats ska ST-läkaren ha studierätt till ifrågasatt specialitet samt ha anmält sig som närvarande för det innevarande läsåret och ha ett användarnamn vid sitt eget universitet. För att säkerställa en egen tentamensplats är det bra att boka den i Exam genast när anmälningen öppnas.

För att delta i preparattentamen i patologi eller i bildtentamen i radiologi fyller man dessutom i en separat blankett för förhandsanmälan innan man bokar en tentamensplats. Länken till den separata blanketten finns på webbsidan för riksomfattande förhör.

Det riksomfattande förhören kan genomföras antingen på svenska eller finska. Förhörens frågor är på svenska om deltagaren har begärt om det på anmälningsblanketten.

Närmare anvisningar för anmälan finns på [webbsidan för riksomfattande förhör](#).

Bedömning av förhör och meddelande om resultat

Förhörens frågor poängsätts, men i sin helhet bedöms förhören med vitsordet godkänd/underkänd. Examinatorerna måste bedöma förhören inom fyra veckor från förhörsdagen. ST-läkaren kan se förhörens resultat, poäng och skriftliga respons genom att logga in i Exam-systemet. Efter att förhörens resultat har publicerats har ST-läkaren möjlighet att få veta examinatorernas namn.

Examinatorerna måste alltid lämna en skriftlig motivering för underkända prestationer. Motiveringen kan bestå av en förteckning över de sakområden som krävs, ett modellsvar eller av personlig skriftlig respons.

De som fått underkänt kan begära sina förhörssvar per e-post av den gemensamma kontaktpersonen. Om ST-läkaren underkäns vid tre förhör, bör hen diskutera med den ansvariga

för specialiteten om orsakerna till underkännandet. Omprövning kan begäras för bedömningen av ett förhör så som för andra studieprestationer. Begäran om omprövning lämnas till kontaktpersonen för det riksomfattande förhöret. Se Omprövningsbegäran gällande bedömning och tillgodoräknande av studieprestationer för närmare anvisningar.

Förhørsresultatets giltighetstid

Ett godkänt förhørsresultat är giltigt i fyra (4) år.

Särskilda förhör inom vissa specialiteter

De som specialiserar sig inom patologi utför utöver essäförhöret även en preparattentamen, de inom radiologi en bildtentamen och de inom vissa andra specialiteter dessutom muntliga och praktiska förhör. Se undervisningsplanen för de enskilda specialiteterna.

4.7.3. Etapper och förtroendebaserad kompetens (Entrustable Professional Activities, EPA)

Kunskapsutvecklingen kan beskrivas i etapper eller bedömas med hjälp av EPA-modellen. Etapperna visar ST-läkarnas utveckling med hjälp av milstolpar. Uppnåendet av en milstolpe dokumenteras genom självvärdering och observationer. EPA är en sådan central arbetsuppgift eller verksamhet inom en specialitet som man kan anta att alla praktiserande specialistläkare inom området behärskar. Med hjälp av återkommande utvärderingar stärker man korrekta inlärd tillvägagångssätt och korrigerar missförstånd. En del av de centrala arbetsuppgifterna kan man lära sig snabbt, andra kräver mycket arbete innan man behärskar dem. An eftersom kunskaperna utvecklas ger man ST-läkaren alltmer självständiga uppgifter tills hen har uppnått det kunnande som fordras av en specialistläkare.

4.7.4. Omprövningsbegäran gällande bedömning och tillgodoräknande av studieprestationer

Prövotiden, EPA-bedömningarna och förhören är studieprestationer i specialistläkarutbildningen. Den som är missnöjd med bedömningen av en studieprestation eller ett beslut om tillgodoräknande av studier kan muntligen eller skriftligen begära omprövning hos den som har bedömt studieprestationen eller fattat beslutet. Omprövning ska begäras inom 14 dagar från den tidpunkt då resultatet/beslutet publicerades. Ändring av ett beslut som gäller en omprövningsbegäran kan sökas hos följande nämnder inom 14 dagar från delfående av beslutet:

- Rättsskyddsämnden: Helsingfors universitet
- Examensnämnden: Uleåborgs universitet, Åbo universitet
- Besvärnämnden: Östra Finlands universitet, Tammerfors universitet

Ärenden som gäller omprövning av bedömningen av studieprestationer slutbehandlas vid universitetet, och därmed kan man inte anföra besvär om nämndernas beslut till förvaltningsdomstolen.

5. ARBETSERFARENHETENS LÄNGD INOM PRAKTISK UTBILDNING

5.1. Beräkning av arbetserfarenhetens längd

Specialistläkarutbildningen genomförs i första hand genom heltidsarbete. Om utbildningsperiodens mål kan uppnås, är det också möjligt att genomföra den i ett anställningsförhållande på deltid, men deltidarbete under 50 % ger inte tillräckligt mycket arbetserfarenhet för att det ska kunna godkännas i utbildningen. Arbetserfarenhetens längd beräknas i förhållande till arbetstiden.

Flera samtidiga tjänstgöringsperioder med under 50 % arbetstid kan inte kombineras så att de tillsammans bildar ett 100 % anställningsförhållande. Exempel: Om en tjänstgöringsperiod utgör 60 % och en annan 40 % av heltidsarbetstiden och de utförs samtidigt, godkänns endast den första (dvs. den arbetserfarenhet som överstiger 50 % av arbetstiden). Om båda tjänstgöringsperioderna är 50 % och 50 %, kan båda godkännas.

Om över hälften av utbildningen genomförs på deltid, bör man på förhand komma överens om detta med den ansvariga för utbildningsprogrammet.

Tjänstgöringsperioder som kan godkännas som en del av utbildningen måste omfatta minst en månad av heltidsarbete (en kalendermånad eller 30 dagar).

Tjänstgöringsperioderna räknas till godo i utbildningen fram till den dag som arbetsintyget är daterat. Om anställningsförhållandet har pågått t.ex. 1.1.2020–31.3.2020, men intyget är daterat 15.2.2020, räknas endast perioden 1.1.2020–15.2.2020 (sammanlagt 1 månad och 15 dagar) som arbetserfarenhet.

Inverkan av avbrott på arbetserfarenhetens längd

Som avbrott räknas inte bl.a. följande:

1. semesterdagar
2. utbytesledighet
3. sparad semester (avlönad)
4. kompensationsledighet, saldoledighet
5. jourledighet, strålledighet, obligatoriska karantänledigheter i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar
6. fortbildning (som utbildningen förutsätter)
7. utbildning utomlands (som utbildningen förutsätter)

Om en kompensationsledighet eller någon annan av ovan nämnda ledigheter är exceptionellt långvarig, ska den ansvariga för specialiteten försäkra sig om att utbildningens kunskapsmål kan uppnås. Vid behov kan den ansvariga för en specialitet bestämma om mer praktisk utbildning, om det konstateras att ST-läkaren inte har uppnått periodens kunskapsmål.

När följande dagar sammanlagt överskrider 30 under ett kalenderår dras den överskridande tiden direkt av från utbildningsperioden. Godkännande av högst 30 dagars frånvaro av nedan nämnda orsaker förutsätter ett ikraftvarande arbetsförhållande.

1. sjukledighet (avlönad)
2. tillfällig vårdledighet (avlönad/oavlönad)
3. tvingande familjeomständigheter
4. moderskapsledighet, faderskapsledighet, föräldraledighet (avlönad/oavlönad)
5. studieledighet enligt studieledighetslagen
6. studier (oavlönade)
7. läsledighet inför förhör
8. försvarsmaktens repetitionsövningar
9. permitteringar, sparåtgärder, talkoledighet

Av en moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet för ett (1) barn kan endast en månad räknas till utbildningen även om ledigheten infaller under olika år.

Följande dagar dras av direkt från utbildningsperioden:

1. privat angelägenhet (oavlönad)
2. tjänsteledighet/arbetsledighet (avlönad/oavlönad)
3. sjukledighet (oavlönad)
4. vårdledighet (oavlönad)
5. alterneringsledighet (oavlönad)
6. anpassningsledighet

Arbetsintyg ska uppvisas för utbildningsperioderna för beräkningssyfte. Av arbetsintyget ska framgå arbetsförhållandets längd, eventuellt deltidsarbete och alla avbrott. Om inga avbrott har förekommit ska detta nämnas på intyget.

5.2. Praktisk utbildning i olika uppgifter

Arbetsfarenhet som ST-läkare, specialistläkare eller i någon annan motsvarande tjänst, befattning eller uppgift godkänns för specialistläkarutbildningen under förutsättning att den godkänts av den ansvariga för utbildningen och att ST-läkaren deltar i arbetsplatsutbildningen och får handledning. Praktisk utbildning inom specialiseringsutbildningen som har genomförts i specialiseringstjänster som godkänts av vilket universitet som helst, godkänns av alla universitet så som kravenlig praktisk utbildning i ifrågavarande utbildningsprogram, om den till sitt innehåll uppfyller kraven för ifrågavarande specialitet samt följer allmänna bestämmelser.

Arbete i en undervisningsuppgift

Arbete i en undervisningsuppgift godkänns för högst två år i specialistläkarutbildningen, förutsatt att arbetet innefattar en bitjänst inom ifrågavarande område vid ett universitetssjukhus eller på en hälsovårdscentral eller klinisk verksamhet eller att arbetets innehåll annars har nära anknytning till specialiteten.

Arbete som läkare under militär- eller civiltjänstgöring

Arbete som beväringläkare eller huvudsakligt arbete som läkare under civiltjänst vid en godkänd utbildningsenhet godkänns från fall till fall som en del av utbildningen på basis av arbetsbeskrivningen. Den obligatoriska 9 månader långa tjänstgöringen på en hälsovårdscentral kan inte ersättas med arbete som läkare under militär- eller civiltjänstgöring.

Arbete som forskare

Högst 6 månaders forskningsarbete med anknytning till ifrågavarande specialitet och med ett förordande av den ansvariga kan godkännas till specialiseringsutbildningen. Forskningen räknas till den utbildningsenhet (centralsjukhus/universitetssjukhus eller annan forskning utanför ett universitetssjukhus, t.ex. vid ett universitet) där forskningen de facto har bedrivits.

Av särskilda skäl kan dessutom ytterligare 6 månader av forskningsarbete godkännas om utbildningsprogrammets kliniska mål uppnås, och om den ansvariga bedömer att forskningsarbetet stöder specialiseringsutbildningen. För en läkare som specialiserar sig och som har godkänts till forskarskola kan högst ett år av forskningsarbete godkännas i utbildningen i enlighet med en utbildningsplan som den ansvariga för specialiteten har utarbetat på förhand. Därmed kan högst ett (1) år av forskningsarbete godkännas i specialiseringsutbildningen.

Ett separat intyg ska alltid uppvisas över forskningsarbetet. Av intyget ska framgå forskningsämnet, arbetsuppgifterna under forskningsarbetet, eventuella publikationer som utkommit i och med forskningsarbetet, den ansvariga för forskningen och tidpunkten för forskningen. Intyget bör undertecknas av ST-läkaren och den som ledde forskningsarbetet. Intyget bifogas till ansökan om intyg på samma sätt som andra arbets- och utbildningsintyg.

Arbete inom den privata hälso- och sjukvården

Arbete inom den privata hälso- och sjukvården eller som självständig yrkesutövare ska diskuteras och avtalas om på förhand med den ansvariga, så att bägge parter är införstådda med arrangemangen och med hur tjänstgöringsperioden godkänns i utbildningen. Den ansvariga för en specialitet kan godkänna arbete inom den privata hälso- och sjukvården om utbildningens innehållskrav och kunskapsmål har uppnåtts och om arbetet har utförts på en utbildningsenhet som universitetet har godkänt.

Tjänstgöring inom den privata hälso- och sjukvården bevisas med ett intyg från arbetsplatsen (intyg över arbete som ST-läkare.) Av intyget ska framgå personuppgifter, arbetets start- och slutdatum, deltidsprocent eller genomsnittlig veckoarbetstid samt eventuell frånvaro och eventuella avbrott.

Praktisk utbildning utomlands

En del av det praktiska arbetet som hör till specialistläkarutbildningen kan utföras utomlands. Den ansvariga för specialiteten beslutar om godkännande av läkararbete som utförts utomlands. Den

obligatoriska nio månader långa tjänstgöringen på en hälsovårdscentral kan inte ersättas med arbete utomlands.

ST-läkaren ska uppvisa ett arbetsintyg på finska, svenska eller engelska. Intyget ska innehålla uppgifter om tjänstgöringsperioden, arbetets innehåll, arbetstid (timmar/vecka) samt frånvaro eller avbrott med eller utan lön, eller en anteckning om att frånvaro eller avbrott inte har förekommit. En förutsättning för att arbetserfarenhet utomlands ska godkännas är att läkaren har rätt att utöva sitt yrke (full legitimering) i landet i fråga. Arbetserfarenhet utomlands före specialistläkarutbildningen kan räknas till godo i specialistläkarutbildningen.

5.3. Prestationernas giltighetstid

Den praktiska arbetserfarenheten och teoretiska utbildningen som ingår i specialistläkarutbildningen föråldras efter 10 år.

Den obligatoriska och för alla specialiteter gemensamma 9 månader långa tjänstgöringen på en hälsovårdscentral föråldras inte. Den delen av tjänstgöringen på en hälsovårdscentral som överskrider 9 månader föråldras efter 10 år.

Resultatet från det riksomfattande förhöret föråldras efter 4 år.

Prestationerna får inte vara föråldrade när man ansöker om intyg.

En ST-läkare kan av särskilda skäl få förlängd giltighetstid för sina prestationer (t.ex. moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet, beväringstjänst). Giltighetstiden för praktisk utbildning kan i fråga om vårdledighet förlängas med den tid som berättigar till moderskaps- och föräldrapenning (ca 1 år). Annan frånvaro (såsom forskningsarbete) förlänger giltighetstiden för den praktiska utbildningen och andra prestationer enligt den ansvarigas prövning. ST-läkaren måste motivera skriftligt varför hans föråldrade prestationer borde godkännas. Beslutet om godkännande av föråldrade prestationer fattas av den ansvariga för specialiteten.

Reglerna om föråldrade prestationer gäller även för en andra eller tredje specialistutbildning: en tidigare specialistläkarexamen eller genomförd specialistläkarutbildning berättigar inte automatiskt till att prestationer godkänns om de är äldre än 10 år när man ansöker om intyg.

5.4. Identifiering och erkännande av tidigare förvärvat kunnande (AHOT)

Tidigare förvärvat kunnande som fullt legitimerad läkare kan godkännas som en del av specialistläkarutbildningen, om ST-läkaren visar sig ha uppnått utbildningens kunskapsmål. En tidigare specialläkarutbildning i Finland eller något annat land berättigar inte automatiskt till ett tillgodoräknande.

ST-läkaren ansvarar för att göra en framställning om erkännande av tidigare förvärvat kunnande. Den ansvariga kan vid behov förutsätta att kunnandet påvisas med de bedömningsmetoder som används inom ifrågavarande specialitet.

Arbetserfarenhet som förvärvats före beviljad studierätt kan godkännas som en del av utbildningen, om den har förvärvats som fullt legitimerad läkare, och om den motsvarar specialitetens utbildningskrav och följer gällande allmänna bestämmelser. Beslutet om att tidigare arbetserfarenhet kan räknas till godo fattas av den ansvariga för specialiteten på basis av prestationerna. Beslutet om att utbildningsperioden på en hälsovårdscentral kan godkännas fattas av den ansvariga inom allmänmedicin.

Yrkeskvalifikationsdirektivets inverkan på godkännandet av tidigare studier

EU:s direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer ändrades i början av 2014 så att en ST-läkare vid ny specialiseringsutbildning kan tillgodoräkna sig högst hälften av tidigare praktisk (inklusive tjänstgöring på hälsovårdscentral) och teoretisk specialiseringsutbildning på motsvarande nivå. Ledarskapsstudiehelheten på 10 sp räknas till godo från tidigare utbildning.

Samma prestationer kan godkännas för flera specialiseringsutbildningar endast om de uppfyller utbildningskraven inom ifrågavarande område. Tillgodoräkandet av prestationer grundar sig på direktivet samt på grunderna för tillgodoräkande av tidigare förvärvat kunnande och på den personliga utbildningsplanen. Bestämmelserna om prestationernas giltighetstid gäller även i dessa fall. Tidigare genomförd specialiseringsutbildning berättigar inte automatiskt till godkännande av tidigare prestationer även om de motsvarar kraven, utan måste godkännas på nytt för den nya utbildningen.

6. UTBILDNINGSENHETER

Universiteten övervakar specialistläkarutbildningen och kan godkänna sådana hälso- och sjukvårdsenheter utanför universitetet och inom sitt eget specialupptagningsområde som uppfyller kriterierna för utbildningsenheter.

Kriterier för utbildningsenheter:

- utbildningsenheten bör ha en ansvarig som ansvarar för utbildningsenhetens utbildningsförutsättningar och för utbildningens genomförande. Den ansvariga kan också delta i utbildningen och utvärderingen av en ST-läkare
- patientmaterialet och sjukdomsspektret är tillräckligt mångsidigt och kompletterar undervisningen vid universitetssjukhuset
- jourenheterna ska ha organiserad bakjour
- en personlig utbildare som är specialistläkare inom området och som företrädesvis har pedagogisk utbildning bör utses för ST-läkaren. Utbildaren har till uppgift att ge regelbunden handledning till ST-läkaren
- ST-läkaren har tillgång till nödvändiga elektroniska arbetsredskap bl.a. för användning av universitetets elektroniska tjänster och tillgång till förhörslitteratur
- utbildningsenheten ordnar regelbunden och strukturerad arbetsplatsutbildning minst 2–5 timmar i veckan under terminerna
- ST-läkaren ska också kunna delta i utbildning utanför arbetsplatsen
- utvärderingen av framsteg bör ske enligt gängse uppföljningssystem inom området (loggbok och regelbunden utvärdering, elektroniskt uppföljningssystem)
- utbildningsenheten bör delta i den evaluering som ordnas av specialiteten

Avtalet med utbildningsenheten ingås tills vidare eller för viss tid. Avtalet kan ändras eller sägas upp om det sker väsentliga förändringar i utbildningsenhetens möjlighet att erbjuda utbildning.

Om det är möjligt att vid utbildningsenheten uppnå de kunskapsmål som ställts upp i utbildningsprogrammet och för ST-läkaren, kan den ansvariga för specialiteten enligt prövning godkänna mer praktisk utbildning utöver den tid som anges i utbildningsenhetens avtal.

De godkända utbildningsenheterna utanför universitetssjukhusen anges på universitetens webbplatser.

Personligt utbildningsavtal

När det inte är ändamålsenligt att ingå ett permanent avtal med utbildningsenheten kan man ingå ett personligt utbildningsavtal med ST-läkaren. Den ansvariga för specialiteten och den ansvariga för utbildningsenheten på ett sjukhus eller en hälsovårdscentral ingår utbildningsavtalet tillsammans med ST-läkaren. Den ansvariga för specialiteten godkänner avtalet, den godtagbara längden på utbildningen och den personliga utbildningsplanen med sin underskrift.

Ordnanande av distansutbildning

När en utbildare av praktiska skäl inte arbetar på samma arbetsplats med ST-läkaren, kan man undantagsvis avtala om ett personligt arrangemang för distansutbildning. Då utarbetar man ett skriftligt avtal om de utbildningsarrangemang med vilka specialitetens mål kan uppnås. Avtalet utarbetas med den ansvariga för specialiteten, ST-läkaren, den ansvariga för utbildningsenheten och med en utomstående utbildare som förbinder sig till utbildningen.

7. GODKÄNNANDE AV STUDIEPRESTATION OCH ANSÖKAN OM INTYG

Intyget över slutförd utbildning söks vid det universitet där ST-läkaren har studierätt. Ansökan lämnas in till fakulteten när den praktiska utbildningen och alla andra studieprestationer (bl.a. teoretisk utbildning, ledarskapsstudier, riksomfattande förhör) är slutförda.

Den sökande ska tydligt specificera alla anställningsförhållanden och utbildningar som föreslås bli beaktade för att utbildningskraven ska uppfyllas. Alla praktiska tjänstgöringsperioder och utbildningar som presenteras i ansökan bör bekräftas med nödvändiga intyg som bifogas ansökan. Arbetsintygen ska alltid innehålla punkten "frånvaro och avbrott". Om frånvaron och avbrott inte förekommit, ska detta framgå av arbetsintyget. Praktiskt arbete och andra prestationer kan godkännas, om de överensstämmer med de allmänna utbildningskraven och utbildningsplanen.

Den ansvariga för specialiteten bekräftar att utbildningshelheten godkänns och att prestationerna är tillräckliga. Fakultetens studieförvaltning kontrollerar utbildningens kvantitativa tillräcklighet samt att de allmänna utbildningskraven uppfylls. Dekanus eller utbildningsdekanus utfärdar ett intyg över slutförd specialistutbildning.

8. LEGITIMERING EFTER SPECIALISTLÄKARUTBILDNINGEN

Den utexaminerade specialistläkaren bör ansöka om rätt att utöva specialistläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person i Finland av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira). Ansökningsblanketten och närmare anvisningar finns på Valvira's webbplats på adressen www.valvira.fi.

9. UNDERVISNINGSPLANER FÖR DE ENSKILDA SPECIALITETERNA

Villkoren för att genomföra en utbildning anges i undervisningsplanen. Universiteten kan under utbildningen erbjuda ST-läkare metoder enligt universitetens och universitetssjukhusens specialkunnande, och även kompletterande helheter, som ST-läkarna kan fördjupa sig i utifrån sin personliga utbildningsplan.